

Slutrapport for kampagnen om risikovurdering for forekomst af halebid

---

INDLEDNING

Ifølge gældende EU-regler er det ikke lovligt at halekupere grise rutinemæssigt. Der kan halekuperes, hvis det dokumenteres, at der er sket skader på andre grises haler som følge af stifællers halerettede adfærd i form af halebid. Før halekupering kan foretages, skal en række tiltag med henblik på at forebygge halebidning være afprøvet. I marts 2016 kom Kommissionen med en henstilling til medlemslandene med henblik på at begrænse forekomsten af halekupering. Danmark har i den forbindelse udarbejdet en EU-handlingsplan i januar 2018 om, hvilke tiltag danske myndigheder vil anvende for at reducere andelen af halekuperede svin, dele af EU-handlingsplanen er blevet revideret og præciseret i august 2018.

I løbet af første halvår 2019 er der i Danmark indført nye krav til halekupering, der betyder, at besætningsejeren skriftligt skal kunne dokumentere behovet for halekupering, hvis der halekuperes grise i besætningen, eller hvis der indkøbes og opdrættes halekuperede grise/slagtesvin. Den besætningsansvarlige skal kunne fremvise dokumentation for, at der har været problemer med halebid i egen besætning, og at der er foretaget en gennemgang af alle de påkrævede risikoparametre (en risikovurdering) og i den forbindelse taget stilling til, hvordan og hvornår eventuelle mangler kan udbedres (handlingsplan). Ved salg af levende grise skal der indhentes dokumentation fra modtageren, hvis modtageren ikke kan håndtere grise med lange haler.

Kampagnen skal samtidig være med til at sætte fokus på, at reglerne vedrørende tildeling af beskæftigelses- og rodemateriale overholdes, da det er af væsentlig betydning for forebyggelse af halebid og håndtering af halebidte grise.

Kampagnens hovedformål er:

- at bidrage til at sikre overholdelse af reglerne vedrørende forbud mod rutinemæssig halekupering.
- at øge kendskabet til kravene om dokumentation og risikovurdering for besætninger, der halekuperer grise og/eller opdrætter halekuperede grise.
- at øge kendskabet til formålet med at lave en risikovurdering for forekomst af halebid og kendskab til, hvornår de forskellige trin skal gennemføres i besætningen.
- gennem fokus på dokumentationsdelen at sikre kendskab til, hvilke forskellige muligheder der er for landmanden ift. at leve op til dokumentationskravene.

KONKLUSION

Kampagneresultaterne viser, at hovedparten af besætningerne overholder de nye regler vedrørende forbud mod rutinemæssig halekupering, men at der fortsat bør være fokus på at sikre en bedre regelefterlevelse af de nye regler. Regelefterlevelsen i denne kampagne er 68% på besætningsniveau jf. tabel 1 og 2. Lidt mere end halvdelen af sanktionerne er givet på baggrund af manglende overholdelse af de nyligt indførte dokumentationskrav, jf. tabel 3, og lidt under halvdelen af sanktionerne blev givet på baggrund af manglende regelefterlevelse af de regler, som hører under emnerne, som den besætningsansvarlige selv skal forholde sig til i sin risikovurderingen for forekomst af halebid, jf. tabel 4.

Kampagnen viser desuden, at der er et vist kendskab til de nye reglers formål om at reducere risikoen for halebidte grise og på sigt holde grise med hele haler. 29% af de kontrollerede besætninger har svaret, at deres risikovurdering har ført til ændringer i stalden, og disse besætninger har også en bedre regelefterlevelse. Derudover har 11% af de kontrollerede besætninger svaret, at de har forsøgt med prøvekulde med hele haler, baseret på besætningsansvarliges svar på spørgeskema under kontrolbesøget. Fødevarestyrelsen tolker dette som et tegn på, at der blandt svineproducenterne er en forståelse for formålet med de nye regler, som er at arbejde med forbedringer i stalden og forsøge med hele haler i enkelte kulde.

Besætningernes risikovurdering skal følges op af en handlingsplan. Der er givet flere indskærpsler på manglende handlingsplan end manglende risikovurdering, jf. tabel 3, hvilket kan være et udtryk for, at flere har misforstået hensigten med handlingsplanen.

14% af de kontrollerede besætninger, som solgte grise videre, gav udtryk for, at det var svært at indhente dokumentation ved salg af halekuperede grise, og der er givet 17 vejledninger på dette punkt. Det var en præmis, at alle overtrædelser af dette punkt, skulle give vejledning og ikke indskærpselse. Det var primært salg til danske besætninger eller mellemhandlere, der gav udfordringer. Der kan således være behov for yderligere information omkring de nyligt indførte dokumentationskrav, herunder hensigten med handlingsplanen og dokumentation ved salg. Fødevarestyrelsen vil på møder med branchen informere om dette.

Kampagnens fokus på de områder, som er vigtige for forebyggelsen af halebid, og som de besætningsansvarlige skal forholde sig til i deres risikovurdering, viser, at hovedparten af sanktionerne er givet på baggrund af overtrædelser vedrørende korrekt behandling og håndtering af syge eller tilskadekomne svin, beskæftigelses- og rodemateriale og overbrusningsanlæg, jf. tabel 4. Disse overtrædelser er også de hyppigst forekommende på dyrevelfærdsområdet i Fødevarestyrelsens øvrige kontroller i svinebesætninger.

Yderligere var der i kampagnen fokus på, om procedurerne vedrørende halekupering blev korrekt udført. Dette område giver normalt ikke anledning til mange indskærpsler i Fødevarestyrelsens øvrige kontroller. Der er givet 7 sanktioner på overtrædelser vedrørende procedurer for halekupering. Antallet af overtrædelser i denne kampagne

tyder på, at der kan være behov for at informere om korrekte procedurer vedrørende halekupering. Fødevarestyrelsen følger udviklingen, og på den baggrund afgøre, om der er behov for at informere yderligere.

RESULTATER

I alt er der gennemført kontrol i 200 besætninger, jf. tabel 1. Der er givet indskærpelser i 65 besætninger, svarende til en regelefterlevelse inden for kampagnen på 68% jf. tabel 1. Tabel 2 viser, hvilke besætningstyper der er kontrolleret med dertil hørende regelefterlevelse.

Dokumentationskrav

I forhold til overtrædelser af de nyligt indførte dokumentationskrav kan overtrædelserne opdeles i overtrædelser vedrørende dokumentation for halebidte grise, risikovurdering, handlingsplan og samhandelsdokumentation ved salg af halekuperede grise. I 18% af de kontrollerede besætninger blev der enten vejledt (25 besætninger) eller indskærpet (11 besætninger) på manglende dokumentation for forekomst af halebid, jf. tabel 3. Der er givet vejledninger ved mindre bagatelagtige overtrædelser af manglende dokumentation af halebid, f.eks. manglede angivelse af alvorsgrad, dato eller andel/antal grise. Der er desuden vejledt i de tilfælde, hvor landmanden har givet udtryk for, at der er få halebidte grise i besætningen. De 11 indskærpelser på manglende dokumentation for forekomst af halebid er f.eks. givet på baggrund af, at der ikke kunne vises skriftlig dokumentation for halebidte grise, og der samtidig kunne findes halebidte grise i besætningen, eller at der hverken var dokumentation for halebidte grise, risikovurdering eller handlingsplan.

Der er givet 33 indskærpelser for manglede risikovurdering og 37 indskærpelser for manglede handlingsplan, jf. tabel 3. Der er derudover givet 13 vejledninger om manglende risikovurdering og 17 vejledninger om manglende handlingsplan. Der er som udgangspunkt givet en indskærpelse, hvis der ikke kunne fremvises en risikovurdering eller handlingsplan. Der er generelt vejledt, hvis det kunne godtgøres, at der i besætningen var gjort et reelt forsøg på at udarbejde risikovurdering og handlingsplan i henhold til de nye regler.

Regler vedrørende forebyggelse af halebid indeholdt i risikovurderingen

Ud over reglerne for dokumentation, risikovurdering og handlingsplan er der i forbindelse med kampagnen givet 16 indskærpelser og 3 politianmeldelser for manglende eller mangelfuld håndtering af syge og tilskadekomne dyr, jf. tabel 4. Der er givet 20 indskærpelser for manglende beskæftigelses- og rodemateriale, 11 indskærpelser for manglende overbrusning, 5 indskærpelser på ikke tilstrækkeligt frit gulvareal og 4 indskærpelser på ikke rent og temperaturmæssigt behageligt lejeareal. I kampagnen har der været særligt fokus på netop disse områder, da det er områder, som er vigtige for forebyggelsen af halebid.

Proceduren vedrørende halekupering

Kampagnen har desuden undersøgt, om procedurerne vedrørende halekupering har været korrekt udført. Der blev kontrolleret i alt 50 besætninger med søer. Her blev der givet 4 indskærpelser på halelængden og 3 indskærpelser på tidspunktet for, hvornår halekupering er foretaget, jf. tabel 4.

Forståelsen af formålet med de nye regler

I kampagnen blev det undersøgt, om der var kendskab til de nye reglers formål, som er at reducere risikoen for halebid og holde grise med hele haler. Derfor blev der i kampagnen stillet yderligere spørgsmål, som omhandlede, om der var foretaget ændringer eller forbedringer i besætningerne på baggrund af risikovurderingen.

58 besætninger har svaret ja til, at risikovurderingen har ført til ændringer, jf. tabel 6. Disse besætninger har en regelefterlevelse på 78%, hvilket er højere end kampagnens generelle regelefterlevelse på 68%. Der er desuden 21 besætninger, svarende til ca. 11%, som har svaret, at de har gjort forsøg med prøvekulde med lange haler, jf. tabel 5.

Tabel 8 er udarbejdet på baggrund af landmændenes svar om, hvilke ændringer de har foretaget i deres besætning på baggrund af udarbejdelsen af risikovurderingen. Af den fremgår det, at besætningsejerne i deres risikovurdering selv har fokus på beskæftigelses- og rodemateriale (14 svar), management/håndtering af halebidte grise (13 svar), foder (13 svar) og staldklima herunder overbrusning (12 svar).

14 besætninger ud af 93 besætninger, som videresælger grise, har svaret, at det var svært at indhente dokumentation ved salg. 7 af disse besætninger solgte grise videre til danske besætninger, 5 solgte via en mellemhandler og 2 solgte direkte til udlandet, jf. tabel 7.

METODE

Kampagnens kontroller blev gennemført i perioden fra 1. september til 30. november 2019 ved kontrolbesøg på 200 besætninger, jf. tabel 1. Ud af de 200 besætninger var der 98 slagtesvinebesætninger, 48 besætninger med smågrise, 44 besætninger med søer og salg af smågrise (25-30 kg), 5 besætninger med søer, smågrise og slagtesvin og 4 besætninger med smågrise og slagtesvin og 1 besætning med søer og slagtesvin, jf. tabel 1.

Alle er konventionelle besætninger, der ikke er med i mærkeordninger med krav om hele haler. I alle kontrollerede besætninger, var der halekupperede grise. Kontrollerne kunne anmeldes for at overholde fristen for gennemførelsen af kontrollerne. Der er gennemført 155 uanmeldte kontrolbesøg og 45 anmeldte kontrolbesøg.

Kontrollens fokus var på ændringer i reglerne vedr. halekupering, der gradvis er trådt i kraft frem mod juli 2019 for alle besætninger, der halekuperer eller opdrætter halekuperede grise/slagtesvin.

Følgende elementer blev gennemgået på kontrollen:

- Der foreligger skriftligt dokumentation for forekomst af halebid
- Der er udarbejdet en risikovurdering og på den baggrund lavet en handlingsplan
- Ved salg af smågrise er der indhentet dokumentation fra aftager eller mellemhandler, hvis denne ikke kan håndtere grise med hele haler

Risikovurdering og handlingsplan skal indeholde følgende elementer:

1. Tildelt beskæftigelses- og rodemateriale
2. Renhedstilstand
3. Termisk komfort og luftkvalitet
4. Sundhedstilstand
5. Konkurrence om foder, vand og plads
6. Foder og vand

Disse elementer blev kontrolleret i henhold til [Vejledning om dokumentation, risikovurdering og beskæftigelses- og rodemateriale \(juni 2019\)](#). Af denne vejledning fremgår, at et mundtligt tilsagn om halebidte grise i besætningen var godkendt som dokumentation frem til 2019. Derfor blev det ligeledes i hele 2019 accepteret som dokumentation, at den besætningsansvarlige gav et mundtligt tilsagn om, at der havde været halebidte grise i 2018. Af vejledningen fremgår desuden, at der er givet vejledninger i hele 2019 på overtrædelse af kravet om dokumentation fra aftager eller mellemhandler ved salg af smågrise, hvis aftager ikke kan håndtere grise med hele haler.

De underliggende regler for punkterne 1-6 blev kontrolleret i henhold til [Vejledning til kontrol af dyrevelfærd i svinebesætninger](#)

I forbindelse med vedtagelsen af de nye regler, har branchen i samarbejde med Fødevarestyrelsen informeret om de nye regler. Da reglerne er indført i løbet af 2019, og således ikke er kontrolleret før, er det vanskeligt at konkludere på effekten af informationskampagnen. Hovedparten af de kontrollerede besætninger overholder de nye regler, og flere af de kontrollerede besætninger har vist forståelse for formålet med de nye regler. I kampagnen blev der lagt vægt på at øge besætningsejernes forståelse for reglerne, så regelefterlevelsen kan styrkes fremadrettet. Vejledninger er derfor også en væsentlig del af kampagnen.

Ydermere var der i kampagnen fokus på, om proceduren for halekupering var korrekt udført. Herunder at maksimalt halvdelen af halen kuperes, når halekupering foretages.

TABELLER OG FIGURER

Tabel 1: Antal kontroller og regelefterlevelse

Antal besætninger	Antal kontroller med sanktioner	Regelefterlevelse
200	65	68%

Tabel 2: Antal kontroller og dyregruppespecifik regelefterlevelse

Besætningstype*	Antal kontroller	Antal kontroller med sanktioner indenfor kampagnen	Regelefterlevelse
Besætning med smågrise	48	15	69%
Integreret besætning med søer, smågrise og slagtesvin	5	2	60%
Slagtesvinebesætning	98	35	64%
Sobesætning med salg af smågrise	44	10	77%
Kombineret besætning smågrise og slagtesvin	4	2	50%
Kombineret besætning søer og slagtesvin	1	1	0%
I alt	200	65	68%

Tabel 3: Regelefterlevelsen af de nye regler om dokumentation og risikovurdering

Nye regler vedr. dokumentation af halebidte grise og udarbejdelse af risikovurdering og handlingsplan	Antal kontroller med indskærpelse	Antal kontroller med politianmeldelse	Antal kontroller med vejledninger
Der foreligger skriftlig dokumentation for forekomst af halebid.	11	0	25
Der forefindes risikovurdering	33	0	13
Der forefindes handlingsplan på baggrund af risikovurdering	37	0	17
Dokumentation ved handel med halekuperede grise	0	0	17*
I alt	81		

Der kan på den enkelte kontrol være givet flere end én sanktion.

*alle overtrædelser af dette punkt har givet vejledninger

Tabel 4: Liste med øvrige hyppige overtrædelser

Regelområder med overtrædelser	Antal kontroller med indskærpelse	Antal kontroller med politianmeldelse
Beskæftigelses- og rodemateriale	20	0
Der forefindes overbrusningsanlæg eller tilsvarende, grise > 20 kg	11	0
Der forefindes tilstrækkeligt frit gulvareal i stierne	5	0
Rent og temperaturmæssigt behageligt lejeareal	4	0
Ved halekupering kuperes max. Halvdelen	4	0
Halekupering foretages indenfor 2-4 levedøgn	3	0
Udstyr til vanding og fodring skal være udformet med mindst mulig risiko for forurening og rivalisering	1	0
Termisk komfort og luftkvalitet	0	0
Syge eller tilskadekomne svin gives en passende behandling*	16	3
Tilstrækkeligt antal sygestier og disse er korrekt indrettet*	6	0
I alt	70	3

Der kan på den enkelte kontrol være givet flere end én sanktion.

*Overtrædelser af punkterne "syge og tilskadekomne svin gives passende behandling" og "Tilstrækkeligt antal sygestier og disse er korrekt indrettet" har ikke direkte indflydelse på forekomsten af halebidte grise.

Tabel 5: Svaret ja til forsøg med prøvekulde, fordelt på besætningstype.

Besætningstype	Antal kontroller
Besætning med smågrise	8
Integreret besætning med søer, smågrise og slagtesvin	2
Slagtesvinebesætning	7
Sobesætning med salg af smågrise	4
i alt	21

Tabel 6: Regelefterlevelse for besætninger, som har svaret ja til at risikovurderingen har ført til ændringer

Besætningstype, som har svaret "ja" til at risikovurderingen har ført til ændringer	Antal kontroller, med svar "ja" til ændringer	antal kontroller med svar "ja" til ændringer med sanktioner	Regelefterlevelse med svar ja til ændringer
Slagtesvinebesætning	28	6	79%
Besætning med smågrise	19	5	74%
Sobesætning med salg af smågrise	8	1	88%
Integreret besætning med søer, smågrise og slagtesvin	1	0	100%
Kombineret	2	1	50%
I alt	58	13	78%

Tabel 7: For besætninger, som har svaret ja til at det var svært at indhente dokumentation ved salg

Land grisene sælges til (flere svar er mulige)	Antal
Danmark	7
Melleghandler	5
Udlandet	2

Tabel 8: Områder hvor besætningsejeren selv har angivet, at risikovurderingen har ført til ændringer

For besætninger som har svaret ja til at risikovurdering har ført til ændringer	
Prøvekuld	4
Krybestrøm	4
Staldklima, herunder overbrusning	12
Belægning	5
Skadedyr	1
Beskæftigelses og rodemateriale	14
Management halebid	13
Foder	13
Vand	4